

**POLU 'LETRE 'LA □KPA
ZESU 'YI MU 'LA 'YAA- EFESI
-WA 'E TA 'MU NI
Polu 'letre 'la □kpa Efesi
-wa 'e ta Zesu 'yi mu 'e ni
'bhe ngblo**

Polu 'letre 'lee- □dia 'waati 'la ba 'ke -yoo -kaso 'yi Romu -wa 'e ta. Efesi -wa 'e 'bhe -le -yaa Azi 'kleen 'e gbe do 'la -o 'bhe sii -zon Tuuki 'bhe □noo -wa -gbene 'gbu 'e 'le. Polu -le 'yee- Efesi -wa 'e ta Zesu 'yi mu 'e □klaa 'eke- ba, 'bhe- -yoo □kla Zesu 'yi mu -ledo' 'le. -E lee yaga -gaa Efesi -wa 'e ta 'kee- 'bhe □noo Zesu 'yi mu -ledo' 'e kpa do ma 'elrele. Efesi Zesu 'yi mu -ledo' 'e □kla 'ebebele 'foke -o -yaa a kpe ma -wa mu 'e 'kpen ta. Efesi -wa 'e ta Zesu 'yi mu -ledo' 'e 'mu 'yaa- 'mu 'yrekpa- 'yee- Efesi -wa 'e kpe ma Zesu 'yi mu 'e ba. 'Dun- Polu 'laa 'yee- 'letre 'lee- 'kpale- 'woo- Efesi Zesu 'yi mu do -kpen ni, -ya -kpa Efesi -yaa 'kleen 'la 'yi 'bhe □noo Zesu 'yi mu 'e 'mu -la 'kpen ni. 'Bhela- -zayile, Polu 'laa mee 'kedo- 'kpo 'tokanle 'yee- 'letre 'lee- 'yi.

-Koo' so 'yee- 'letre 'lee- 'yicienle -le ple. -A -le □lwa mi (Efesi mu 1-3) 'e 'yi, Polu -Waanbhaa' 'tobhwa, 'bhe- -ya 'pubwa- -e 'duma mu 'la □naa -koo' ni -koo' 'pegee Zesu Krisi a 'kpaedomaya 'e 'yi 'bhe - zayi'. -Amasroyi, mee 'la zan mu -o □kpa Krisi 'yi, Zuufu mu 'pegee Zuufu kle mu, Zesu 'mu 'kpen □klaa 'eke- ba, 'bhe- -o □kla

-Waanbhaa' -ne 'wenj mu 'le. -O 'bhe -Waanbhaa' -ne 'wenj mu 'e 'mu -la sii «Zesu 'yi mu». Polu 'a 'seriwoa waa -za ma, 'kooko- -o Lii 'Wenj 'e 'srɔɔwo-, 'bhɛɛ- -o Krisi a 'sɔniya 'e 'yima-.

-A -le ple mi 'la 'bhe -o -a -le boolazi mi 'e 'le (Efɛzi 4-6), 'bhe 'yi, Polu 'a ꞑpia Zesu 'yi mu 'e ni dɔɔ -o 'taawogbɛya 'e kle 'elrele, 'kooko- 'bhe sɔ -Waanbhaa' ni.

'Yee- 'letre 'lɛɛ- 'lɛyanyre 'e 'yi (Efɛzi 6.10-18), Polu Zesu 'yi mu 'e 'liala- dɔɔ -o -Waanbhaa' gwledanpe mu 'e 'si, 'kooko- -o sɔ dɔle- 'egloole -Setran' a mɛɛ -lɛkan' maza mu 'e 'mu 'lɛɛ.

'Pubɔwli

¹ 'Mi Polu 'la 'mi -o 'ke Zesu Krisi a winɔwo mi 'le -Waanbhaa' a zru maza ma, 'mi -le 'letre 'lɛɛ- 'kpa zii' 'ka ni, 'ka mu Zesu 'yi mu 'la 'ka -o [Efɛzi -wa] 'e ta, 'ka mu 'la 'ka blɔɔle -o -Waanbhaa' ma, 'bhɛɛ- 'ka 'pegee Zesu Krisi -o 'kpaledomaya 'yi bhe.

² Bhaa -kɔɔ' Dɛ -Waanbhaa' 'pegee Mɛɛzan Zesu Krisi -li 'ka ma, 'bhɛɛ- -o yilabla na 'ka ni.

KRISI A Mɛɛ GOZA -ZA 'YI

-Waanbhaa' -za 'wlan mu 'la na mɛɛ ni Krisi 'tɔ 'e 'yi

³ -Kɔɔ' -kɔɔa' Mɛɛzan Zesu Krisi Dɛ -Waanbhaa' 'tɔbhɔ! -Kɔɔ' mu 'pegee Krisi 'kpale- 'la -yoo do ma, -e 'duma ꞑnaa -kɔɔ' ni, 'bhɛɛ- -e -za 'wlan mu 'e 'kpen -gloɔn ꞑnaa -kɔɔ' ni lafle' 'yi. 'Bhe -za 'wlan mu 'e da Lii 'Wenj 'e 'bhɛɛ- ba.

⁴ -Waanbhaa' -kɔɔ' mu makwan- 'drunyan 'e klele -lɛɛ -a -kɔɔ, 'bhɛɛ- -e -kɔɔ' ꞑkla 'ke -yaa' pe mɛɛ mu 'le Krisi 'srɔyi; 'kooko- -kɔɔ' kle 'wenj,

'bhe 'pegee 'ke -za 'yoo- do 'kpo 'laa kle -koo' zi -a -yre 'yi.

⁵ -Yaa' 'soniya 'e ma, 'yee- -Waanbhaa' 'gbu 'a 'ledulaa 'elwale -so 'kaa -e nu -koo' klele -a -ne mu 'le Zesu Kisi 'sroyi. 'Bhe klele -swa -a ni -a 'gbu zru maza ma.

⁶ 'Bhe 'yi, -koo' 'a 'tobho -yaa' -lileya -gbene 'e -zayi'. -E 'bhe -lileya 'e [naa -koo' ni 'ke -dan] 'laa kle 'bhe ma -a Gbe 'la -za so -a ni 'egbenele 'bhe 'sroyi.

⁷ Kisi [kla 'ke -kooa' -za 'yoo- mu 'e ta gbawope 'le -a yi'en 'la 'klalaa 'bhe ma, 'bhe- -Waanbhaa' -kooa' -za 'yoo- mu 'e -sroma -yaan -yaa' -lileya 'e 'sroyi.

⁸ -Waanbhaa' 'bhe -lileya -gbene 'e [naa -koo' ni 'kee- kan -a -dan] ta; -koo' -zadoleya -gloon 'e 'kpen 'pegee yikan' 'e 'kpen -gloon 'sroowoa- 'bhe -lileya 'e 'bhe- fanja- 'e 'sroyi.

⁹ -A zru maza 'la tagaanle -yaa -e 'bhe -zronna 'koo- mu ni; -e 'bhe zronle 'e 'ledulaa 'elwale gban -so Kisi 'sroyi.

¹⁰ -E nu -a zru maza 'e 'lesole 'ke 'bhe 'waati 'e [bhwa. 'Bhe zru maza 'e 'bhe -le 'ke lafle' 'yi pe mu 'kpen 'pegee 'tre ta pe mu 'kpen 'klalele 'ekeba 'le, 'bhe- -yoo 'kpen ngblo kpalaa' -kunlii do 'kpo -la [la; 'bhe -kunlii 'e 'bhe -le 'ke Kisi 'le.

¹¹ -Koo' 'pegee 'yee- Kisi 'kpaledomaya 'e 'sroyi, -Waanbhaa' 'gbu -koo' mu makwan- 'ezin-, 'bhe- -e -koo' [kpaa 'edanma -yaa' pe me mu 'le 'elwale gban -so. 'Yee- -Waanbhaa' -za 'kpen kle -e -za -yeye 'la 'ledulaa 'bhe- ma.

¹² 'Bhe ya 'e 'yi, -koo' mu 'la -koo' -koo' 'yrikpaa- Kisi ta 'elwale 'pe, -koo' -Waanbhaa' a 'tobholeya

'ε 'srokpa 'tε!

¹³ 'Ka mu 'ezin-, 'ka mu 'pegee 'yee- Kriṣi a 'kpaledomaya 'ε 'yi, 'ka -Waanbhaa' a wlan ma -Jan 'ε □maa. 'Bhε -le -Jan 'Nrāle- 'la 'ka -gwa -za -yi 'bhε 'le, 'bhεε- 'ka 'ka □kpaā Kriṣi 'yi. 'Bhεε- -Waanbhaa' -yaa' -tɔɔmasie 'ε □kpaā 'ka ma, 'bhε -tɔɔmasie 'ε 'bhε -le -ya -liiwli' -naa 'ka ni Lii 'Wen 'la 'naza- ta 'bhεε- 'le.

¹⁴ -Waanbhaa' -a zi 'bhii- -e -za 'wlan 'la klε -kɔɔ' ni, Lii 'Wen 'ε 'bhε -le 'mu 'yre 'lεε pε 'le. 'Yele- 'a klε 'bhεε- -kɔɔ' 'a 'yaango- 'bhii- -kɔɔ' -o -Waanbhaa' a pε mεε mu 'le. 'Bhε klεgbeya 'ε 'yi, 'yee- -Waanbhaa' nu mεε 'la zan mu -o 'ke -yaa' pε 'le 'mu tagbawolε 'fenfen yi 'la 'le, 'woo- 'bhεε- yi 'ε magben 'zi, 'kooko- -kɔɔ' -yaa' 'tɔbhɔleya 'ε 'srokpa-.

Pɔlu -a 'seriwole

¹⁵ 'N nεεnε- mu, 'an 'malawoa dɔɔ 'ka 'kpale- o Mεεzan Zesu 'yi, 'bhε 'pegee mεε 'la zan mu 'kpale- -o -a -yi 'mu 'kpen -za sɔ 'ka ni,

¹⁶ 'bhεla- -zayile, yi 'oo yi, 'η bole -o -Waanbhaa' 'pubɔle ma 'kaa- -za ma, 'ke 'mi 'η 'seriwo;

¹⁷ 'kooko- -kɔɔa' Mεεzan Zesu Kriṣi a -Waanbhaa', -kɔɔ' Dε 'tɔbhɔle 'ε, bhaa a Lii 'Wen 'ε -ya klε 'ke 'ka 'pale- klε 'ke -zadɔleya 'le, 'bhεε- 'kaa dɔ 'ke -a -lεsɔ' a ma.

¹⁸ 'Bhεε- 'mi 'η 'seriwo -a ni 'kaa -za ma 'ezin- dɔɔ -e 'ka 'kpeejan- mu 'ε bakan' 'wen, 'kooko- 'ka 'ka 'yrikpa -e 'ka 'siila- pε 'la ma 'bhε ta, 'bhεε- 'ka 'bhε 'yima-. 'Bhεε- 'kooko- -e -za 'wlan 'srε 'lrele- mu 'la □twa 'ka mu 'pegee -yaa' pε mεε mu 'ε 'kpen 'lεε-, 'ka sɔ 'mu dɔle-.

19 'Bhɛɛ- 'mi 'ŋ 'seriwo -a ni 'kaa -za ma 'ezin-
doo -e -glooɔya' -gbɛnɛ 'la [twa -koo' mu ni, -koo'
mu 'la 'kpale- -o -a -yi, -koo' 'bhɛ do. 'Bhɛ -glooɔya'
'la kan pɛ 'kpen ta -e 'bhɛɛ- -zɔnna -a fangan- 'ɛ
'le.

20 -Waanbhaa' 'bhɛ -glooɔya' 'ɛ 'pegee -a fangan-
'ɛ -zɔnna Kriɛi bwe yi 'ɛ 'le gale ba, 'bhɛɛ- -ya
-yalaa' lafle' 'yi 'toɓho ma yaayɛ 'ɛ [noo.

21 'Bhɛ kleɓɛya 'ɛ 'yi, -e Kriɛi -kpa'a 'senzan-
mu oo, -kunlii mu oo, fanganzan mu oo, 'bhɛɛ-
-bhleɓɓe mu 'kpen 'wiinɔ. 'Bhɛɛ- 'kee- kpa -zɔn
'drunyan 'lɛɛ- 'yi 'to 'oo 'to 'la ta, 'bhɛɛ- 'kee- ge
'kpale- 'drunyan 'la 'bhɛ -o zan 'bhɛ 'yi 'to -gloɔn
'ɛ 'kpen ta, Zesu 'to 'ɛ gbalaan -yiya' 'mu 'kpen ni.

22 -Waanbhaa' pɛ 'kpen 'kpalaa Kriɛi a -glooɔya'
'ɛ [la, 'bhɛɛ- mɛɛ 'la zan mu 'kpen 'kpale- -o -a
-yi, -e 'yee- Kriɛi [kla 'mu 'kpen -Kunlii -gbɛnɛ
'le.

23 'Bhɛ mɛɛ mu 'klale- keba 'ɛ 'bhɛ -le 'ke 'yee-
Kriɛi 'fle 'ɛ 'le. Kriɛi -o 'klale- keba 'ɛ 'kpen 'yi,
'bhɛɛ- -yoo pa 'egbɛnɛle. -Yoo lafle' 'pegee 'trɛ ta
yɛkpen- [noo, 'bhɛɛ- -a 'kpaale- -o pɛ 'tole- pɛ
'bhɛ 'wiinɔ.

2

*-Waanbhaa' -koo' -gwa ga yi, 'bhɛɛ- -e -koo'
[bwa bole -yɛ ma -si drɛɛ yi*

1 'Elwale -so, 'ka 'yaa- 'bhii- 'ka -gaa 'ka 'yaa-
-za 'yoo- -gloɔn mu 'la 'kpen kle 'mu -zayi'.

2 'Ka 'yaa- 'taawo zii' 'bhɛ mu -la zi 'bhii-
'drunyan 'yi mɛɛ -vin mu 'ɛ 'kpen 'a kle gɔnɛ- 'la
gbɛnɛ-. Lii -yoo' mu 'la -woo lafle' 'pegee 'trɛ 'plen
-Setran' -le -o -kunlii gbalaan 'ɛ 'le. 'Yee- -Setran' lii

'ε 'bhe -le mεε 'oo mεε 'la zan mu laa -Waanbhaa' -klosikun 'mu 'kpen 'yi.

³ -Koo' mu 'kpen 'ezin-, -koo' 'yaa- 'taawo- 'elwale 'bhii- 'woo- mεε mu 'ε 'taawogbeya 'ε gbεen-. -Koo' 'yaa- 'taawo- -koo' 'gbu zru maza mu 'pegee -koo' 'gbu 'kpeejan- mu -la ta. -Koo' 'pegee 'drunyan 'yi mεε -vin mu 'ε 'kpen kleza mu -yaa do. 'Bhe klegbeya 'ε 'yi, -Waanbhaa' a zrupliile 'ε 'yaa- nu 'tenle- -koo' 'kpen ma.

⁴ 'Dun- -koo' 'yrenkla -Waanbhaa' ma 'egbenεle, 'bhεε- -yaa' 'soniya -gbεnε 'ε -zayi',

⁵ -koo' mu 'la gale -yaa -koo' kleza -yoo' mu 'ε ma, -e bole -yε ma -si drεε □naa -koo' ni -koo' 'pegee Kriisi a 'kpaledomaya 'ε 'yi. -Waanbhaa' a -lileya 'ε 'bhεε- 'srōyi 'bhεε- 'ka -gwa -za 'yi.

⁶ -Koo' 'pegee Zesu Kriisi a 'kpaledomaya 'ε 'yi, -Waanbhaa' -koo' 'pegee 'yee- -bwela 'eke- 'yi gale ba; 'kooko- -koo' mu 'pegee 'yee- yalaa' lafle' 'yi -bhlengbeya yaayrε □noo.

⁷ -E 'bhe wlanya 'ε -zronna -koo' ni Zesu Kriisi 'srōyi, 'kooko- 'waati mu 'la 'kpen -o zan bhōle bhe, 'drunyan ta pε 'kpen -yaa' -lileya -gbεnε 'la 'ke waa sō 'bhe 'kpale pε 'kedo- 'kpō ma -koo' 'bhe do.

⁸ -Waanbhaa' a -lileya 'ε 'bhεε- ma, 'bhεε- -e 'ka -gwa -za 'yi 'kaa- 'kpaleya -a -yi 'bhe 'srōyi. 'Ka gole 'ε -za 'yi bhe, 'bhe 'laa dale 'ka mu 'gbu a fanjan- 'ε ba, -Waanbhaa' -le 'ka -gwa -za 'yi bhaama;

⁹ 'bhe 'laa dale 'ka 'gbu kleza -lrele' mu 'ε ba, 'kooko- mεε 'kedo- 'kpō 'laa sō 'bhe 'gbu 'wasowole.

¹⁰ -Amasrōyi 'yee- -Waanbhaa' -le -za 'kpen

□kla. -Koo' 'pegee Zesu Kriſi a kpaledomaya 'e 'yi, -e 'koo- □kla mεε drεε mu 'le, 'kooko- -e kleza -lrele' mu 'la 'ledulaa -koo' 'lεε -so, -koo' so 'mu klele-.

Zuufu mu 'pegee Zuufu kle mu □kla do Zesu Kriſi 'srɔyi

¹¹ 'Bhela- -zayile, -ka -za 'lεε- 'bhε do 'ka 'kpee: 'Elwale -so, 'ka mu Zuufu kle mu, waa -yaa 'ka wla 'kleen 'yi. 'Bhela- -yile Zuufu mu 'e 'yaa- 'ka sii 'kleen 'yi 'wla kle mu; 'bhεε- -o -yaa pe -o 'gbu ma doo -woo 'kleen 'yi 'wlale- -klosikun mu 'le, -amasrɔyi -o 'kleen 'yi 'wlale -toomasie kpa -o 'gbu 'fle ma.

¹² 'Bhε 'waati 'e ba, 'ka 'laa -yaa Kriſi do, -Waanbhaa' Izraeli 'si mu 'la makwan-, 'ka 'laa -yaa 'mu ba; -e -bhoolaya 'la -dwa 'yee- 'pegee -yaa mεε mu 'e 'plenj -a -liiwli' 'e ta, 'ka mu laa -yaa 'bhε ba; 'bhεε- 'ka 'yrikpaza do 'kpo 'laa -yaa 'drunyan 'lεε- 'yi. 'Ka 'pegee -Waanbhaa' 'kpale-laa -yaa do ma.

¹³ 'Dunj- -zon, 'ka 'pegee Kriſi Zesu a 'kpaledo-maya 'e 'yi, 'ka 'mu 'la 'plengole -yaa -Waanbhaa' ma 'elwale -so, 'ka 'ka 'mabεenna -a -din Kriſi klelawoa 'sraka 'le 'bhε 'srɔyi.

¹⁴ Wlan 'e ni, Kriſi 'gbu -le yilabla 'na -koo' ni, 'yele- Zuufu mu 'pegee Zuufu kle mu -kla 'si do 'kpo. 'Woo- 'si plε 'la bhe, -soonaya -yaa -o plenj- 'bhii- 'fεgwle- do gbεen-. 'Dunj- Kriſi 'a 'gbu klelawoa 'sraka 'le bhe, -e 'bhε -soonaya 'e -gwa -o plenj-.

¹⁵ 'Bhε klegbeya 'e 'yi, 'tonj ta za mu 'la 'kpen 'yaa- Zuufu mu 'e 'pegee Zuufu kle mu 'e 'yicien,

-e 'mu 'lɛgaa-. -Ayile, Krisi Zuufu mu 'pegee Zuufu kle mu 'ɛ ɔkla 'si drɛɛ do 'kpɔ 'le, 'bhɛɛ-e yilabla ɔwlaa -o 'pegee 'mu plɛŋ-.

¹⁶ Krisi galawoa *-yriɣbɛɛle 'ɛ ta, -e -soonaya -gwa 'woo- 'si plɛ 'ɛ 'plɛŋ-; 'bhɛɛ- -yoo ɔklaa 'eke-ba 'bhii- mɛɛ do 'kpɔ. 'Bhɛ 'yi, -e 'woo- 'si plɛ 'ɛ ɔkpa a do ma, 'bhɛ -yoo 'pegee -Waanbhaa' -kpa a do ma.

¹⁷ 'Bhɛ klɛɣbɛya 'ɛ 'yi, Krisi ɔnwa yilabla ma -Jan 'Nrɛle- 'ɛ 'wolɛ- Zuufu kle mu 'la 'plɛŋgole -yaa -Waanbhaa' ma 'ka mu ni, 'bhɛ 'pegee Zuufu mu 'la 'mabɛɛnle -o -Waanbhaa' -din 'mu ni.

¹⁸ -Ayile, 'o 'kpeɛn -o 'kpaledomaya 'la 'yi Krisi 'yi, 'o mɔɔ Zuufu mu 'pegee Zuufu kle mu 'ɛ, 'o sɔ 'o 'mabɛɛnle 'o Dɛ -Waanbhaa' -din -a Lii 'Wɛŋ 'ɛ 'srɔyi.

¹⁹ 'Bhɛ 'yi, 'ka mu Zuufu kle mu 'ɛ, 'ka 'laa -o -li 'ke 'cie mu 'le, 'bhɛ 'pegee 'ka 'laa -o -li dayrɛ gbɔɔn mu 'le. 'Duŋ- 'ka mu ɔkla -Waanbhaa' a -bhleŋgbe -wa 'ɛ 'nɛ mu 'le -yaa' 'fa -la mu 'le.

²⁰ 'Ka mu ɔkla 'bhii- 'fɛ -gbɛɛɛ do gbɛɛɛn-; 'bhɛɛ- Zesu a *winbowo mu 'ɛ 'pegee -Waanbhaa' -lɛla' janwo mu 'ɛ 'mu -o 'yee- 'fɛɣwlɛ- 'ɛ gaan 'le. 'Bhɛɛ- Zesu Krisi 'gbu -le 'ke 'yee- 'fɛɣwlɛ- 'ɛ zen ta vlɛ -kpun 'ɛ 'le.

²¹ 'Yee- vlɛ -kpun 'ɛ 'yele- 'fɛɣwlɛ- 'ɛ 'kpeɛn 'yikun 'egloole 'kee- san 'traa, 'bhɛɛ- 'kee ge 'tenlɛ- laanima. 'Bhɛɛ- -e klɛ -Waanbhaa' Gba 'Fɛ -Gbɛɛɛ do 'le, -yoo 'wɛŋ, 'bhɛɛ- -yoo 'ke Mɛɛzan a pɛ 'fɛ 'le.

²² -Waanbhaa' 'ka mu ɔklaa 'eke- ba 'ezin- Krisi a 'kpaledomaya 'ɛ 'yi. 'Bhɛ klɛɣbɛya 'ɛ 'yi, -e 'ka ɔkla 'bhii- -a Lii 'Wɛŋ 'ɛ bo 'fɛ -gbɛɛɛ do gbɛɛɛn-.

3

Pɔlu □kla -Jan 'Nrale- 'ε 'wo mi 'le Zuufu kle mu 'ε ni

¹ 'Bhɛla- -zayi', 'mi Pɔlu 'la 'η 'yoo- -kaso 'yi Zesu Krisi 'tɔ 'ε -zayi', 'kooko- 'mi kle -Jan 'Nrale- 'ε 'wo mi 'le 'ka mu Zuufu kle mu 'ε ni, 'mi -o 'η 'seriwo zii' 'kaa- -za ma.

² -Waanbhaa' □lia 'mi ma gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'bhɛɛ- -ye 'η □kla 'ke -Jan 'Nrale- 'ε 'wo mi 'le 'ka mu ni, 'ka 'bhɛ -za 'ε □maa gban 'cɔ.

³ -Waanbhaa' 'gbu -le -yaa' gaanyiza 'ε tapwɛla 'mi ni, 'η 'bhɛɛ- ba jan sa yɔɔndia- gban 'elwale 'ka ni 'lɛtrɛ 'lɛɛ- 'yi.

⁴ 'Ke 'ka -o 'bhɛ -jan 'ε tapele 'waati 'la ba, -Waanbhaa' yikan' 'la □naa 'mi ni, 'bhɛɛ- gaanyiza 'la -yoo Krisi ba za 'le, 'η 'bhɛ -dwa gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'ka 'gbu nu 'bhɛ 'yeɛɛ-.

⁵ -Waanbhaa' laa 'yee- gaanyiza 'ε tapwɛɛ 'elwaleta mu 'ε ni, 'bhii- -ya tapwɛla gɔnɛ- 'la gbɛɛn- -zɔn -a Lii 'Wɛη 'ε 'le Krisi a pɛ winbɔwo 'wɛη mu 'ε 'pegee -yaa' pɛ -lɛla' janwo mu 'ε ni.

⁶ 'Bhɛ gaanyiza 'ε 'bhɛ -le -gɛ: Zuufu kle mu 'ε 'pegee Zesu Krisi a 'kpaledomaya 'ε 'yi, -o 'pegee Zuufu mu 'ε 'ciɛn □kla do, 'bhɛɛ- -o 'pegee 'bhɛ mu -o 'bhii- mɛɛ do. -Waanbhaa' 'bhɛ 'liiwli- □naa -za 'brɛɛ mu 'la 'naza- ta Zuufu mu 'ε ni -o do -o 'mu ba 'ezin-, -woo 'kpalawoa -Jan 'Nrale- 'ε 'yi 'bhɛ 'srɔyi.

⁷ -Waanbhaa' a -lileya 'ε ma, -ye 'η □kla 'ke -yaa' yewonɛ 'le -Jan 'Nrale- 'ε 'wo zayi' -yaa' -glɔɔya' 'la 'bhɛ -o 'η 'yi 'bhɛ 'srɔyi.

⁸ 'Mi 'la 'mi -o 'ke -Waanbhaa' a mɛɛ mu 'ε 'kpen -zanta' mi 'le, -Waanbhaa' □lia 'mi ma 'kee- 'mi kle

-yaa' -Jan 'Nrāle- 'ε 'wo 'mi 'le Zuufu kle mu 'ε ni, 'kooko- Kriṣi a -naflo 'la -danj' 'laa -o 'bhe ma -o 'bhe dō.

⁹ 'Nj 'bhe -Jan 'Nrāle- 'ε 'wolawo zii' bhe, 'yee- -Waanbhaa 'a kle 'bheε- 'η -yaa' gaanyiza 'ε tapwe', 'kooko- mōkpen' 'a dō kpataakpa. 'Yee- -Waanbhaa' -le pε 'kpen □kla, 'bheε- 'yele- 'yee- gaanyiza -twa Kriṣi 'yi 'sani- -e 'drunyan kle.

¹⁰ 'Bheε- 'kooko- 'bhe klegbeya 'ε 'yi, 'senzan- mu 'la 'pegee -kunlii mu 'la -woo lafle' 'yi, -o 'kpen -Waanbhaa' a -zadōleya -glōōn 'ε 'kpen dō Zesu yi mu -ledo' 'ε 'sroyi.

¹¹ 'Yee- -Waanbhaa' -za mu 'la klele -ledulaa 'sani- 'drunyan klele p̄en- -a 'kōō, -e □nwa 'mu 'lesole -kōōa' Mēēzan Zesu Kriṣi 'sroyi.

¹² -Kōō' 'pegee Kriṣi a 'kpaledomaya 'yi, 'bhe 'pegee -kōō' 'kpaleyā 'ε ma, -kōō' sō -kōō' 'mabēenle -Waanbhaa' -din -kōō' 'gbu ma 'ke -gblaan 'laa kla -kōō' 'yi.

¹³ 'Bhēla -yile, 'mi -sromabō 'ka ni dōō 'ka -gblozi' laa galē 'ka ma 'η -yren mu 'la 'bhle zii' 'ka ma 'mu -zayi'. 'Woo- -yren mu 'ε 'mu -le 'ka mu 'gbu 'tōbhōpe mu 'le.

Pōlu a 'seriwole 'leyanyre

¹⁴ 'Bhēla- -zayile, 'mi 'η 'kpō zen -kōō' Dε -Waanbhaa' -lεε, 'bheε- 'mi 'η 'seriwo -a ni.

¹⁵ 'Yee- 'la -yoo -Waanbhaa' a 'fa -la mu 'ε 'kpen Dε 'le bhe, 'kee- kpa lafle' 'yi mu ta oo, 'kee- kpa 'tre ta mu 'kpen ta, 'mu 'kpen dε -le 'yela- -le

¹⁶ -Yaa' 'tōbhōleya 'la 'bhe -o 'egbenele, 'ke waa sō 'bhe danle- pε 'kedo- 'kpō ma 'bhe 'sroyi, 'mi -sromabō -a ni dōō -e -glōōya' 'kpen dō 'ka ta -a

Lii 'Wen 'la 'bhe -o yewo 'zi 'ka zru mu 'e 'yi 'bhe 'le.

¹⁷ 'Bheε- 'η -sromabɔ -a ni dɔɔ Kriɔi bo 'ka zru mu 'e 'yi 'ka 'kpale- 'la -yoo -a -yi 'bhe -zayi', 'bhe 'pegee 'ke 'ka kli gbaanle bo 'egloole -yaa' 'soniya 'e 'yi.

¹⁸ 'Kooko- 'ka mu 'pegee -Waanbhaa' a mεε 'wen mu 'e 'ka 'kpen Kriɔi a 'soniya 'e 'laata- oo, -a gbɔɔnya oo, -a 'troleya oo, 'bhe 'pegee -a -dun' -o 'egbɔɔnle gɔnε- 'la gbεen- oo, 'ka sɔ 'mu 'kpen 'yimale.

¹⁹ 'Bheε- Kriɔi a 'soniya 'la kan bhaaplen mu a -zadoleya 'e 'kpen ta, 'ka sɔ 'bhe dɔle-. 'Ke 'bhe □kla, -Waanbhaa' nu 'ka zru mu 'e 'pale- 'ke -a 'gbu dɔgbeya 'e 'kpen 'le.

²⁰ 'Yee- -Waanbhaa' sɔ -za 'kpensee klele- -kɔɔ' ni 'ke 'bhe kan 'ali- -kɔɔ' pε yeke- 'la 'yrewo- -a ma, 'bhe 'pegee -kɔɔ' -kɔɔ' 'kpeeledan pε yeke- 'la ma 'mu ta, -yaa' -glɔɔya' 'la 'bhe -o yewo 'zi -kɔɔ' zru mu 'e 'yi 'bhe 'le.

²¹ -Kɔɔ' mu 'la □kla Zesu 'yi mu -ledo' 'le, 'bheε- 'ke -kɔɔ' -o Zesu Kriɔi a 'kpaledomaya 'e 'yi, bhaa -kɔɔ' -Waanbhaa' 'tɔ 'e magbaandε yi 'oo yikpensee ta. Amiina!

ZESU 'YI MU 'TAAWOGBEYA DREε

4

*Zesu 'yi mu -ledo' 'e 'kpen 'klale- keba 'ε -woo
'bhii- mεε do 'kpɔ*

¹ 'Bhe 'yi bhe, 'mi 'la 'mi -o -kaso 'yi Mεεzan 'tɔ 'e -zayi', 'mi 'sromabɔ 'ka ni dɔɔ 'ka 'taawogbeya

'ε κλε 'elrele 'ke 'bhe -benjo' -Waanbhaa' 'ka 'siila-za 'la 'kaama- 'bhe 'le.

² Yi 'oo yi, -ka 'ka 'gbu mazina, 'bheε- 'ka 'yi κλε 'edoolle, 'bhe 'pegee 'ka zrubakpaale κλε -za κλεle ma. 'Ka 'eke- -yikun' 'ke 'ka -za so 'eke- ni;

³ 'ke 'ka do 'egloole, 'kooko- Lii 'Wen 'ε 'kpaledomaya 'la □wlaa 'ka 'plen- 'bhe bo 'ka 'plen-, 'bheε- 'ka bo yilabla 'yi.

⁴ Wlan 'ε ni, 'ka 'kpen □kla 'bhii- μεε do 'kpɔ, 'bheε- Lii 'Wen do 'kpɔ -le 'ka 'kpen 'yi. 'Bhe 'pegee -Waanbhaa' 'ka 'siila- 'kooko- 'ka 'yrikpale bo -za do 'kpɔ -la ta.

⁵ Μεεζαν -o do 'kpɔ -koo' 'kpen 'wiinj-, 'bheε- -koo' 'kpen -koo' kpa 'yela- do -kplen 'yi, 'bheε- 'wiinjεza -yi ba Zesu 'to 'ε 'yi 'bhe -o do 'kpɔ.

⁶ 'Bheε- -Waanbhaa' -o do 'kpɔ, 'yele- -koo' 'kpen De 'le; 'bheε- 'yela- 'kpaale- -o mɔkpen' 'wiinj-, 'yele- yewo -koo' 'kpen 'le, 'bheε- 'yele- -koo' 'kpen zru 'ε 'yi.

⁷ 'Dunj- -Waanbhaa' -lilawoa -koo' ma, 'bheε- -ya Lii 'Wen 'sen 'ε -gloon 'kpen □naa -koo' 'kpen do do ni, 'bheε- 'bhe -benjole -o 'ke ye yeke- 'la Krisi -koo' 'kpen do do do □kla 'bhe 'le 'bheε- 'le.

⁸ 'Bhela- -zayile, -a yooḁdele -o Zesu ba zayi' -Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'yi doo:

«-E -saan laanima 'egboonle,

-ya -soonnii' mu 'ε □kla -kaso 'yi mu 'le,

'bheε- -e -za 'wlan mu □kla bhaaplen mu ni.»

⁹ 'Ke -wa □pia doo: «-E -saan laanima», -o 'bhe 'yima- 'nale- εε? 'Bhe 'yi -le -e -zinaa' 'tre □la 'egboonle 'elwale 'pe.

10 'Bhẹ 'yi, 'yee- mεε 'la zan -zinaa' 'trε □la, 'yee- do 'kpo 'ε 'yele- -saan laanima lafle' 'ε 'kpen trala 'ezin-, 'kooko- -e 'drunyan 'ε 'kpen pa.

11 'Yele- 'senj 'naa- mεε mu ni, 'bhεε- -ya 'ke mu □kla -yaa' winbowo mu 'le, 'bhεε- -ya 'ke mu □kla -Waanbhaa' a -lala' janwo mu 'le, 'bhεε- -ya 'ke mu □kla 'ezin- -Jan 'Nrale- 'ε 'wo mu 'le, 'bhεε- -ya 'ke mu □kla 'ke -Waanbhaa' a mεε mu 'ε gooba mu 'le, 'bhεε -ya 'ke mu □kla 'ke -Waanbhaa' a mεε mu 'ε daan mu 'le.

12 -E 'bhε □kla 'bhε gbεεn- bhe, 'kooko- -Waanbhaa' a mεε 'wenj mu 'ε 'kpen -yaa' ye 'ε wo, 'bhεε- 'kooko- mεε 'la zan mu 'kpen 'kpale- -o Krisi 'yi, 'mu do 'egbole 'mu a 'kpaleya 'ε yi.

13 'Bhεε- 'kooko- -koo' 'kpen -koo' kpa 'yee- -Waanbhaa' Gbe Zesu Krisi 'yi, 'bhεε- 'ke -koo' 'bhε do 'elrele. 'Bhεε- -koo' 'taawogbeyā 'ε baan' nu gele zi -lεε 'ke 'bhε ge 'tenle- 'bhε 'lepale ma 'bhii- Krisi 'gbu 'lεsole -o gōnε- 'la gbεεn-. -Koo' nu klele mεε -yrebakanle mu 'le.

14 'Bhε 'yi, -koo' 'laa nu bole 'ezin- -titi -kooa' matrunya 'ε 'yi 'ke -koo' kle 'bhii- -ploo zi pe mu 'le, 'ke -koo' ge -koo' 'lεε, 'bhεε- 'ke -koo' nu -koo' -zanta'. -Koo' 'laa nu -a 'tole- 'ke mεε 'yini- mu 'ε 'mu -koo' 'yini- 'mu a bhla ma daangbeyā 'ε 'pegee 'mu a -dawli' maza mu 'ε 'le.

15 Droon', 'ke -koo' wlan □pia 'soniya 'le -koo' zru ba, -koo' nu dole klen 'ke -koo' 'pwele- kle 'yee- Krisi 'le -za 'kpen 'yi; 'yee- -le 'ke mεε 'la zan mu 'kpale- -o -a -yi 'mu 'kpen -kunlii 'le.

16 'Bhεε- 'yele- -koo' 'kpen kun 'egbole. -Koo' -o 'bhii- -a dope mu 'ε gbεεn-, 'bhεε- 'ke -koo' 'kpen do do -koo' 'woye- 'ε □woa 'eta- 'eta-, -a 'fle 'ε

'kpen dɔ 'egloole 'bhɛɛ- -e gbaandɛ 'soniya 'yi.

'Taawogbɛya drɛɛ Krisi 'yi

17 -Ayile, 'ŋ 'yienii mu, 'kɛla 'bhɛ -o -a -yi 'egloole, 'ŋ 'yoo- zan 'bhɛɛ- 'wolɛ- ka ni -zɔn Mɛɛzan 'srɔyi dɔɔ: 'ka 'laa 'taawolɛ 'ka 'gbu 'win ta 'bhii- mɛɛ 'la zan mu laa -Waanbhaa' dɔ 'mu 'a klɛ gɔnɛ- 'la gbɛɛn-. -O dɔ -o 'gbu 'kpɛɛjan- mu 'te 'mu -la zi, 'bhɛɛ- -o bhaama za mu 'te -la klɛ.

18 -Gblo 'kpale- -o -o yikan' 'ɛ ta, 'bhɛɛ- -Waanbhaa' -si drɛɛ 'la 'bhɛ na mɛɛ ni, -woo 'niigwa- 'bhɛ 'yi waa -zadɔkleya 'ɛ 'pegee -o zru -glooya' 'ɛ ma.

19 -Yrala' laa dɔ -li -o ma -za 'yɔɔ- klɛ zi ta, -woo 'gbu ɲnaa yanhɔɔya maza mu 'ɛ 'kpen -gloɔn ni, 'bhɛɛ- waa sɔ -o 'gbu 'yikunle -za 'yɔɔ- 'tɔle- -za 'yɔɔ- 'bhɛ klɛle ma, 'bhɛɛ- 'mu klɛle laa -o -yibhɔ'.

20 'Duŋ- 'ka mu, 'ka -za 'oo -za 'la -daanna Krisi ba za 'yi 'bhɛ 'laa -o 'bhɛ gbɛɛn-.

21 Wlan 'gbu 'ɛ ni, 'ka Zesu a za -maa; 'bhɛɛ- -o 'ka -daanna wlan 'la -yoo -a -yi 'bhɛ 'le.

22 'Ka 'taawogbɛya gwe 'ɛ ta, 'ka 'yaa- mɛɛ -yini' maza mu 'la klɛ, 'bhɛɛ- 'ke 'mu 'yaa- 'ka siɛ, -ka 'ploo 'mu ma 'fɛnfɛŋ.

23 -Kaa 'to 'ke -Waanbhaa' Lii 'ɛ 'ka klɛ mɛɛ drɛɛ mu 'le 'ka 'kpɛɛɛdangbɛya 'ɛ 'yi.

24 'Bhɛɛ- -ka dɔ 'taawogbɛya drɛɛ 'la -Waanbhaa' 'bhɛɲkla 'bhɛ ta, 'bhɛ 'taawogbɛya 'ɛ 'bhɛ -le -lɛdɔleya 'pegee 'wenya- 'la da wlan ba 'mu 'le.

25 'Bhɛla- -zayile, -ka 'ploo- bhla pele ma; 'bhɛɛ- 'ka 'kpen do do wlan pe 'bhɛ -vindo' mi ni, -amasrɔyi -kɔɔ' 'kpen -o mɛɛ do.

26 'Ke -za 'ke □laa 'e ma, 'bhεε- 'ke 'yee zrupliila, 'yaa 'tolε- 'bhε -za 'lale- 'ε 'e bo -za 'yoo- 'yi; 'yaa- 'tolε- 'kee yi 'bhε zruplii- 'ε 'le 'e 'kpee.

27 'Ka 'laa 'tolε- 'ke -Setran' 'ka 'lekanyrε -srɔɔwo', 'bhεε- -e 'senjo- 'ka 'le.

28 'Ke 'ka ba mεε 'la zan -yaa -faanwo' 'elwale, 'bhε zan 'ploo -faan 'ε ma. 'Bhεε- -e do 'egloole 'kee- yewo -a 'gbu ni, 'kee- so -a 'gbu 'nii- maza -srɔɔwole'; 'kooko- 'senj 'laa -o mεε 'la zan ni -e so bhɔle- 'bhε ba.

29 'Ka 'laa 'tolε- 'ke -jan 'yoo- do 'kpɔ da 'ka 'lii; 'duŋ- -ka wlanya ma jan 'te -la wo. -Ka 'bhεε- 'wlata- -janwo', 'kooko- 'ke mεε 'la zan 'bhε □maa 'ka 'lii, fangando 'bhε zan ta, 'bhεε- 'bhε kle 'duma 'le 'bhε zan ni.

30 'Ka 'laa -Waanbhaa' Lii 'Wenj 'ε talrwale. -Waanbhaa' 'bhε gbε blaani yoon 'la 'kpalaa -koo' ma 'yele- 'bhε -toomasie 'le 'ke 'bhε ge 'tenle- -koo' tagbawoza 'ε -Waanbhaa' 'koo 'bhε zrɔn yi kpataakpa 'ε ma.

31 'Bhεla- -zayile, yin ma 'tonkpale oo, zruplii- oo, yran oo, -gbekanle mεε ta oo, 'bhε 'pegee -zwanwole, -ka 'ploo- 'mu 'kpen ma. 'Bhεε- -ka 'ploo yiɛnya 'tole- yiɛnya 'bhε ma 'ka 'plenj.

32 -Ka -za 'wlan kle 'eke- ni, -ka 'eke- -yrenkla', 'ke 'ka 'eke- mazato 'bhii- -Waanbhaa' -li 'ka mu ma gɔnε- 'la gbεen- Kriisi 'srɔyi.

5

'Taawole -Waanbhaa' a 'tebhile 'ε ba

1 'Nj nεεnε- mu, 'ka -o -Waanbhaa' -nε mu 'la -za so -a ni 'egbenele bhe, -ka do klen 'ke 'ka 'ka kpa -a ma 'kaa 'taawogbeyi 'ε 'yi.

2 -Ka 'taawo 'sɔniya 'yi, 'bhii- -koo' -za -swa Kriisi ni gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'bhɛɛ- -ya 'gbu 'naa- -koo' mu ma -Waanbhaa' ni 'bhii- 'sraka 'la □swa 'bhɛ ni 'bhɛ 'le.

3 'Ka -o 'ke -Waanbhaa' a mɛɛ mu 'la le bhe, -yanbhooya za oo, 'trinɔ- maza oo 'bhɛ 'pegee -yrebhɔ' maza, waa malɛ dɔɔ -o 'bhɛ 'yansi za mu 'ɛ klɛ 'ka 'plen-, -amasɔyi, 'bhɛ -za mu 'ɛ klɛle 'ɛ 'bhɛ 'laa gaa -Waanbhaa' a mɛɛ mu ba.

4 'Bhɛɛ- 'ezin- 'wloso ma jan oo, -yraladɔ ma jan oo, 'bhɛ 'pegee 'truu- ma jan mu, 'mu 'la 'mu 'laa -o 'ke wopɛ 'le 'ka 'plen-, -ka 'ploo 'mu 'kpen ma. 'Duŋ- -Waanbhaa' 'pubɔ- ma jan mu -le da 'ka 'lii.

5 -Kaa 'yaango- 'bhii- 'ke mɛɛ 'oo mɛɛ 'la zan -yanbhooya 'pegee 'trinɔ- maza, 'bhɛɛ- 'koo -glooja' klɛ, 'bhɛ zan 'ɛ 'ciɛn -su 'kedo- 'kpɔ 'laa -o Kriisi 'pegee -Waanbhaa' a -bhleŋgbeya -wa 'ɛ ta. -Amasɔyi 'koo -glooja' 'ɛ 'bhɛ -o 'bhii- yo gbale gbɛɛn-.

6 'Ka 'laa 'tolɛ- 'ke mɛɛ 'kedo- 'kpɔ 'ka 'yini- 'ke -a -lii bhla ma -jan mu 'ɛ 'le. Mɛɛ 'la zan mu mɛɛ mu -yini' bhla ma jan mu 'le -o -Waanbhaa' a yran 'ɛ wlen -o 'gbu ma 'bhɛɛ- gbɛɛn-. -Amasɔyi -woo 'ke -kala' mɛɛ mu 'le -Waanbhaa' ma.

7 'Bhɛ 'yi, 'ka 'pegee 'bhɛ mɛɛ -gloɔn mu 'kaa-za 'kedo- 'kpɔ laa klɛle 'eke- ta.

8 'Elwaleta, 'ka 'yaa- -gblo -la -yi; 'duŋ- -zɔn 'ka -o 'tebhile ba 'tɛ 'ka 'pegee Mɛɛzan a 'kpaledomaya 'ɛ 'yi. -Ayile -ka 'taawo 'elrele 'bhii- 'tebhile ba mɛɛ mu gbɛɛn-.

9 Mɛɛ 'la zan mu -o 'tebhile ba, 'bhɛ zan mu -za 'lrele- 'pegee -ledɔleya maza klɛ, 'bhɛɛ- -o

'taawo- wlan ma zi -la ta.

¹⁰ -Ka dɔ 'egboole, 'bhɛɛ- -za 'la 'bhɛ sɔ Mɛɛzan -Waanbhaa' ni, 'ka sɔ 'bhɛ dole-.

¹¹ Mɛɛ 'la zan mu -o -gblo 'yi, -o kleza mu 'ɛ waa mɛɛ maza -yanwo'; ka 'pegee 'woo mu a -za 'kedo- 'kpɔ laa klele 'eke- ta. 'Bhɛɛ- drɔɔn', -ka -o kleza -yɔɔ' mu 'ɛ tapwɛ' kpataakpa.

¹² Wlan 'ɛ ni, 'woo- mɛɛ mu 'ɛ -o -za mu 'la kle gaanyi', waa sɔ 'mu 'gbu 'pele -yrala' 'ɛ 'kɔɔ.

¹³ -Amasrɔyi 'ke -o 'yee- gaanyiza mu 'ɛ 'kpen tapwɛla 'tebhile ba, -yoo 'bhii- -woo 'joo -zeze 'gbu 'ɛ 'bhɛɛ- tapwɛ' zii' kpataakpa bhe.

¹⁴ 'Bhɛɛ- 'ke -o pɛ 'la tapwɛla 'tebhile ba kpataakpa, 'bhɛ kle 'tebhile -la -le. 'Bhɛla- -zayi' -wa pe dɔɔ:

«'Bhi 'la 'bhi -o yidɛ 'zi, bwe!

Bwe gbaa mu 'ɛ 'plen-;

'bhɛɛ- Krisi nu 'e takanle 'ke -yaa' 'tebhile 'ɛ 'le.»

¹⁵ 'Bhɛ ya 'ɛ 'yi, -ka 'ka 'yɛkpa 'ka 'gbu ba 'elrele 'kaa- 'taawogbɛya 'ɛ ma. 'Ka 'laa 'taawole 'bhii- mɛɛ kloɔ mu, 'duɲ- -ka 'taawo 'bhii- -zadɔ' mu.

¹⁶ 'Ke -Waanbhaa' 'waati 'oo 'waati 'la □naa 'ka ni, 'ka 'laa 'bhɛ 'siɛle-; -amasrɔyi, -zɔn 'waati 'ɛ -yoo 'eyɔɔle.

¹⁷ 'Bhɛla- -zayile, 'ka 'laa klele 'ke mɛɛ yikan' kle mu 'le, 'duɲ- -ka dɔ klen 'ke 'kɛla 'bhɛ -o 'ke Mɛɛzan -Waanbhaa' zru maza 'le 'ka 'bhɛɛ- dɔ.

¹⁸ 'Ka 'laa 'ka 'taakpalɛ -wɛɛn 'mile- zi, 'bhɛɛ- -e 'ka dɛ: 'ke bhɛ □kla, 'ka gbɛ laa sɔ 'ka 'gbu 'yikunle ta. 'Duɲ- -kaa 'to 'bhɛɛ- Lii 'Wɛɲ 'ɛ -e 'ka zru 'ɛ pa.

19 -Ka 'fuudo- 'eke- ta 'ke 'sro -gloɔn mu 'la 'kpen Lii 'Wen 'mu na 'ka ni 'mu 'kpalele. -Ka 'srokpa 'ke 'ka Mɛɛzan 'toɓhɔ 'ka zru 'ɛ 'kpen 'le.

20 'Waati 'oo 'waati, -ka -koo' Dɛ -Waanbhaa' 'pubɔ- -za 'kpen 'yi -kooa' Mɛɛzan Kriɔi 'to 'ɛ 'yi.

21 -Ka 'ka ŋgblo 'kpala 'eke- -la 'kaa- -gasikpa- leya ma Kriɔi 'lɛɛ.

'Gwlaan- mu 'pegee -o na mu plɛnza mu

22 'Ka mu le mu, -ka 'ka ŋgblo 'kpala 'ka □noɔ mu 'ɛ □la 'bhii- 'ka 'ka ŋgblo kpala' Mɛɛzan Kriɔi □la gɔnɛ- 'la gbɛɛn-.

23 Le -noɔ 'ɛ 'bhɛ -le -a na ta -kuŋlii 'le 'bhii- Kriɔi -o 'ke Zesu 'yi mu -lɛdo' 'ɛ ta -kuŋlii 'le gɔnɛ- 'la gbɛɛn-. 'Yee- Zesu 'yi mu -lɛdo' 'ɛ -woo 'bhii- Kriɔi 'flɛ 'ɛ gbɛɛn-, 'bhɛɛ- 'yele- -o -Bhee Mi 'le.

24 Zesu 'yi mu -lɛdo' 'ɛ -woo ŋgblo kpala' Kriɔi □la gɔnɛ- 'la gbɛɛn-, 'ezin- le mu 'ɛ -o 'kpen do do -o ŋgblo 'kpala -o -noɔ mu □la -za 'kpen 'yi 'bhɛɛ- gbɛɛn-.

25 'Duŋ- 'ka mu le -noɔ mu 'ɛ, 'ka 'na mu 'ɛ -za 'so 'ka ni 'bhii- Zesu 'yi mu -lɛdo' 'ɛ -za □swa Kriɔi ni gɔnɛ- 'la gbɛɛn- 'bhɛɛ- -ya 'gbu □naa ga ni 'sraka 'le 'mu -zayi'.

26 -E 'bhɛ □kla 'bhɛ gbɛɛn- bhe, 'kooko- -e Zesu 'yi mu -lɛdo' 'ɛ kpa 'edanɲa -Waanbhaa' a pɛ 'le, 'kee- -yaan -o 'kpee 'ɛ 'fleelele 'waati 'la ba -yi 'pegee -Waanbhaa' a -Jan 'ɛ fanɲan- 'le. *

27 -E 'bhɛ □kla 'ezin-, 'kooko- -e 'woo- Zesu 'yi mu -lɛdo' 'ɛ zɔn -a 'gbu 'yɛ □la waa -lreleya

* 5:26 5.26 Elwale -so Izraeli 'kleɛn 'ɛ 'yi, -o -yaa le dɛɛ 'ɛ fɛ, 'bhɛɛ- -wa baa -a do yi 'ɛ 'le, 'bhɛɛ- -o ge -a nale -a -noɔ ni, 'bhɛ -la -toomasie ma jan -le -ge.

-gbene 'ε 'yi, 'bhe 'pegee 'ke -waa pe -yoo' do 'kpo 'pegee pe 'trinḡole do 'kpo ye -o ma. 'Dun- 'ke -o kle 'wen, 'bheε- waa 'joo 'yoo- 'kedo- 'kpo ye -o zi.

²⁸ 'Bhe klegbeya do 'ε 'yi, le -noo mu 'ε -o na mu 'ε -za 'so -o ni, 'bhii- -o 'gbu 'fle 'ε -za so -o 'gbu ni gone- 'la gbεen-. 'Ke mεε 'la zan na -za so -a 'gbu ni, -a 'gbu -za so -a 'gbu ni 'ezin-.

²⁹ Wlan 'ε ni, mεε 'kedo- 'kpo 'laa -a 'gbu 'fle mafinyanwole -lido'; droon' mεε 'tole- mεε, 'bhe 'bhe 'gbu 'fle 'ε kun 'elrele 'bheε- -ya -lebo', 'bhii- Kriisi -yaa' pe mεε mu 'ε -gblakun' gone- 'la gbεen-.

³⁰ -Amasroyi, -koo' 'kpen do do -o 'bhii Kriisi 'fle dore mu 'ε gbεen-.

³¹ -A yoondele -o -Waanbhaa' a 'Sewe 'ε 'yi doo: «'Gwlaan- nu gole -a de 'pegee -a neε -din, 'bheε- yee- 'pegee -a na nu gele; -e nu bloole- -a na 'ε ma, 'bheε- -o mεε ple nu klele mεε do 'kpo 'le.»

³² 'Bhe -jan 'la bhe, 'bhe 'yi -o 'egbenele; 'η 'yoo- -we 'zi 'ke Kriisi 'pegee -yaa' mεε mu 'ε 'plenza- 'ε 'bheε- 'le.

³³ -Za 'la □bwa 'bhe -le doo 'ka 'kpen do do 'ka 'na -za 'so 'bhe 'gbu ni 'bhii- -a -za so -a 'gbu ni gone- 'la gbεen-. 'Bheε- le 'ε, 'bhe 'bhe □nnoo 'ledo- -a ma 'ezin-.

6

-Ne mu 'pegee -o yape mu plenza

¹ -Ne mu, Mεεzan Kriisi -a zi' 'bhii- 'ka 'ka 'yape- mu 'ε 'wojan- mu 'ε 'klosikun; -amasroyi 'bhe -le lele -a -yre 'yi.

² -A yɔɔndeɛle -o -Waanbhaa' a 'Sɛwɛ 'ɛ 'yi dɔɔ: «'E dɛ 'pegee 'e nɛɛ -lɛdɔ' -a ma,» 'bhɛ -le 'ke -Waanbhaa' a 'toŋ 'ɛ ɔlwa mi 'gbu 'ɛ 'le -yaa' 'toŋ vu 'ɛ ba. 'Bhɛɛ- -ya -liiwli' ɔkpa'a 'bhɛ 'toŋ 'ɛ zi.

³ 'Bhɛɛ- -e 'bhɛ -liiwli' 'ɛ -kɔsɪkun win ɔnaa dɔɔ: «'Kooko- 'e nu klɛɛ zrukpa'a' 'yi, 'bhɛɛ- 'e mɔ 'e 'yrɛ ma 'trɛ ta -gɛ.»

⁴ 'Ka mu -nɛ dɛ mu, 'ka 'laa yran wlalɛ 'ka 'nɛ mu 'ɛ 'yi. 'Duŋ- -ka -o 'tro 'elrele 'ke 'ka -za 'yɔɔ-go -o 'kɔɔ, 'bhɛɛ- -ka -o daan Mɛɛzan a pɛ zi 'ɛ 'le.

Yewonɛ mu 'pegee -o -kunlii mu plɛnza

⁵ 'Ka mu yewonɛ mu, -ka 'ka -kunlii mu 'ɛ 'wojan- mu 'ɛ 'kɔsɪkun bhaaplɛnɔya 'ɛ ma, 'ke 'ka -gbɛlaan' -o -lɛɛ 'egbɛnɛle, 'ka zru -lrele' 'le 'bhii- 'ka Krisi 'gbu 'wojan- 'ɛ 'kɔsɪkun gɔnɛ- 'la gbɛɛn-.

⁶ 'Ka 'laa -o -kɔsɪkunlɛ -o -yrɛ 'kɔɔ, 'ka -za 'sɔ zayi' -o ni; 'duŋ- -ka -Waanbhaa' zru maza klɛ 'ke 'ka 'taawo- -o wojan ta 'ka zru 'ɛ 'kpen 'le, 'ka -o 'ke Krisi -a yewonɛ mu 'la 'le bhe 'bhɛ -zayi'.

⁷ -Ka yewo -o ni 'ka 'kpee 'lrele- 'le 'bhii- 'ke 'ka -o yewo 'zi Mɛɛzan 'gbu -la ni; 'ka 'laa 'bhɛ klɛɛ 'bhii- 'kaa klɛ 'zi bhaaplɛŋ mu do -kplɛn -la ni.

⁸ 'Ka 'gbu 'a 'yaango- 'bhii- mɛɛ 'tolɛ- mɛɛ, lu mu 'pegee ɔklɔ mu, -o 'kpen do do nu -waa' -za wlan mu 'ɛ ma -sra 'srɔɔwolɛ Mɛɛzan 'kɔɔ.

⁹ 'Bhɛɛ- 'ka mu -kunlii mu 'ezin-, -ka 'kaa-yewonɛ mu 'ɛ 'kun 'elrele; 'ka 'laa 'pɛɛnɛ- -o ta 'ke 'ka -gbɛlaan kla -o -yi. 'Kaa 'yaango- 'bhii- 'ka mu 'pegee 'woo- mu, 'ka 'kpen ta -kunlii' 'ɛ 'bhɛ -o laflɛ' 'yi, 'bhɛɛ- 'ka 'kpen -o do -a -yrɛ 'yi.

-Waanbhaa' a mɛɛ mu 'ɛ -waa' gwledanpɛ mu

10 'Kela 'bhe -o -a -yi 'egloole, 'bhe -le doo -ka fanfando 'ka 'gbu ta 'ka 'pegee Meezan Zesu a 'kpaledomaya 'e 'yi, 'bhe- -yaa' -glooy' 'la -danj' 'laa -o 'bhe ma 'bhe 'sroyi.

11 -Waanbhaa' gwledanpe 'la 'kpen na 'ka ni, -ka 'mu 'kpen 'si; 'koko- 'ka so dole- 'egloole -Setran' 'pegee -yaa' -dawli' maza mu 'e 'lee.

12 -Amasroyi, -koo' 'laa -o gwledan 'zi bhaaplen mu ba. 'Dun- 'e pe 'senzan- mu oo, -kunlii mu oo, 'bhe 'pegee fanfanzan mu 'la 'mu -o yewo 'zi 'ke -Setran' 'le 'tre ta -ge, 'bhe- laanima lii -yoo' mu 'la 'yaale- -o -za 'yoo- klele 'kaama-, -koo' -o gwledan 'zi 'mu -la 'kpen ba.

13 'Bhela- -zayile, -Waanbhaa' gwle danpe mu 'la na 'ka ni, -ka 'mu 'kpen 'si; 'koko- 'ke -Setran' 'wlenna- 'ka ma, 'ka so gwledanle -a ba yi -yoo' ta. 'Bhe- 'ke 'ka yaan 'bhe gwle 'e danlele, 'ka bo 'egloole.

14 'Ka 'yri bo 'ka 'gbu -za 'le, 'bhe- 'kaa- magben: -Ka wlan 'e 'kun 'egloole 'bhii- 'ka 'sentru do 'ka 'saanla 'ka ta pe mu ta gone- 'la gbegen-, -ka -ledoolaya kle 'bhii- -srwase' mu ta piibhe dune- gbegen-.

15 -Jan 'Nrale- 'la yilabla na mee ni, -ka 'bhe 'wole- 'e -vavade 'bhii- 'ka -sawla 'wlale 'ka gaan ma -vavade gone- 'la gbegen-.

16 'Ka 'kpaleya Kisi 'yi yikpen- ta 'bhe kle 'bhii- -srwase' mu 'koo piibhe -laa mu 'la -woo 'gbu -bhe mu 'e tagaan 'mu 'le 'mu gbegen-; 'koko- 'ka so -Setran' a 'sabhe- -bhile mu 'e 'kpen 'liile 'bhe 'le.

17 -Waanbhaa' 'ka golawoa -za 'yi, 'bhe kle 'bhii- 'ka ngblo ma piibhe 'faa gbegen-; -ka 'bhe 'wla 'ka

ngblo ma. Lii 'Wen 'ε -gokun' 'la □kpa'a 'ka 'koo, -ka 'bhe 'si, 'bhe -le 'ke -Waanbhaa' a -Jan 'ε 'le.

18 -Ka 'ka 'seriwo 'waati 'ε 'kpen ba Lii 'Wen 'ε 'sen ta, -ka 'seri 'ε -gloon 'ε 'kpen kle -Waanbhaa' ni, 'bheε- -ka -sromabo -a ni gbe 'ε 'kpen ma. 'Ka 'laa 'ka 'yre zi -gblaanle' 'bhe klele ma 'waati 'ε 'kpen ba. -Ka 'ka 'seriwo -Waanbhaa' a mεε mu 'ε 'kpen a -za ma.

19 -Ka 'ka 'seriwo 'mi a -za ma 'ezin-; 'kooko- -Waanbhaa' -Jan 'NrAle- 'ε 'wo gbeya zron 'η ni. 'Bheε- 'kooko- 'ke -gblaan 'laa kle 'η zru ba 'ke 'η 'yoo- -Jan 'NrAle- tagaanle 'ε tapwe' zii' mεε mu ni.

20 Krisi 'mi □kla 'ke 'yee- -Jan 'NrAle- 'ε 'wo mi 'le; 'η 'yoo- -zōn -kaso 'yi 'yela- wole 'ε ma. -Ka 'ka 'seriwo 'mi a -za ma 'ke 'naa gbalaan 'ke 'η 'yoo- -a wole- mεε mu ni -a wogbeya 'ε 'yi.

Polu -o -a -srawo' zii' Efezi Zesu 'yi mu 'ε ma

21 -Koo' nεεnε- Tisiki 'la -za so 'η ni; Mεεzan a yewonε 'lrele- -le 'kele-. 'Yele- nu -ge za mu 'ε 'kpen 'yipele 'ka ni, 'kooko 'ka 'mi ba za 'pegee 'η 'yoo- -za yεke- 'la kle 'zi 'mu do.

22 'Mi -a winbo 'zi 'ka ta ye 'mi 'gbu 'yre ma, 'kooko- 'ka 'o ta jan mu ma, 'bheε- -e fanngando 'ka ta.

23 Bhaa -koo' De -Waanbhaa' 'pegee Mεεzan Zesu Krisi yilabla 'pegee 'soniya, 'bheε- 'kpaleyana -koo' nεεnε- mu 'ε 'kpen ni.

24 -Kooa' Mεεzan Zesu Krisi -za so mεε 'la zan mu ni, 'bheε- 'ke -dan' 'laa -o -waa' 'soniya 'ε ma, bhaa -Waanbhaa' -li 'mu 'kpen ma!

Mwan
The New Testament in the Mwan language of Côte
d'Ivoire

copyright © 2006 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mwan

Contributor: Wycliffe Bible Translators, Inc.

All rights reserved.

2025-05-14

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 14 May 2025 from source
files dated 14 May 2025

1220066e-ed9e-5c66-9c3b-435a6575b8da